

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В ПЕРШОКУРСНИКІВ

У статті висвітлюється думка, що граматичний матеріал, уміло застосований викладачем, може сприяти підвищенню інтересу до навчання, полегшенню засвоєння структур активного і пасивного граматичного мінімуму, що підвищує мовленнєву і мовну компетенцію студентів.

Ключові слова: інтерактивний метод, граматична компетенція, інтерактивне навчання, інтерактивна методика.

В статье говорится о том, что грамматический материал, умело использованный преподавателем, может способствовать увеличению интереса к учебному процессу, усвоению структур активного и пассивного минимума, что увеличивает языковую и речевую компетенцию студентов.

Ключевые слова: интерактивный метод, грамматическая компетенция, интерактивное обучение, интерактивная методика.

The main idea of the author is that grammar material used skillfully by a teacher can help to raise the interest to studies, and it makes learning of structures of active and passive grammar minimum easier, and raises speaking and language competence.

Key words: interactive method, grammar competence, interactive learning, interactive methodology

Основною метою навчання іноземних мов в університеті є розвиток здібностей студентів використовувати іноземну мову як інструмент у діалозі культур і цивілізацій сучасного світу. Ця мета передбачає взаємопов'язаний комунікативний і соціокультурний розвиток студентів засобами іноземної мови для підготовки їх до міжкультурного спілкування в різноманітних сферах життєдіяльності. Для досягнення цієї мети необхідно використовувати інтерактивні методи навчання, які забезпечують не тільки високий рівень знань студентів, але і також спроможність застосовувати ці знання на практиці.

Термін «інтерактивна методика» відносно новий: до наукового обігу його ввів у 1975 р. німецький дослідник Ганс Фріц. У своїх дослідженнях він визначив мету інтерактивного процесу – це зміна і поліпшення моделей поведінки його учасників. Аналізуючи власні реакції та реакції партнера, учасник змінює свою модель поведінки і свідомо засвоює її. Це дозволяє говорити про інтерактивні методи як процес інтерактивного виховання [2, с. 8]. Слово «інтерак-

тив» (пер. з англійської «*inter*» – «взаємний», «*act*» – *діяти*) означає взаємодіяти. Інтерактивний метод – це спосіб взаємодії через бесіду, діалог [1, с. 34].

Цей термін вживають такі сучасні методисти як Є.Г. Азімов, М.В. Баграмова «Інтерактивний підхід в обучении иностранного языка», Лео Ван Лір та інші.

Дослідник А.А. Маригодов визначає інтерактивне навчання як навчання в режимі діалогу, під час якого відбувається взаємодія учасників педагогічного процесу з метою взаєморозуміння, спільного вирішення навчальних завдань, розвитку особистісних якостей студентів. Інтерактивні методи навчання передбачають фронтальну роботу студентів та роботу малими групами. Найбільш ефективні результати можна отримати при організації роботи студентів малими групами [4, с. 51].

Інтерактивність у навчанні можна пояснити як здатність до взаємодії, навчання у режимі бесіди, діалогу, дії. Отже, у дослівному розумінні інтерактивним може бути названий метод, в якому той, хто навчається, є учасником, тобто здійс-

нює щось: говорить, управляє, моделює, пише, малює тощо. Він не виступає лише слухачем, спостерігачем, а бере активну участь у тому, що відбувається, власне створюючи це явище [7, с. 82].

Педагог Н.С. Муратова стверджує, що інтерактивне навчання – це навчання, заглиблене в процес спілкування. Для підвищення ефективності процесу навчання необхідна наявність трьох компонентів спілкування, а саме: комунікативний (передача та збереження вербальної і невербальної інформації), інтерактивний (організація взаємодії в спільній діяльності) та перцептивний (сприйняття та розуміння людини людиною) [6].

Дослідник О. Пометун вважає, що інтерактивними можна вважати технології, які здійснюються шляхом активної взаємодії студентів у процесі навчання. Вони дозволяють на підставі внеску кожного з учасників у ході заняття спільною справою отримати нові знання і організувати корпоративну діяльність, починаючи від окремої взаємодії двох-трьох осіб поміж собою й до широкої співпраці багатьох [9, с. 57].

Виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок, що сутність інтерактивного навчання полягає у взаємонавчанні, груповій формі організації освітнього процесу із реалізацією активних групових методів навчання для вирішення дидактичних завдань. Педагог при цьому виконує функції помічника в роботі, консультанта, організатора, стає одним із джерел інформації. Однак, студент і викладач виступають як рівноправні суб'єкти навчального процесу. Інтеракція виключає домінування будь-якого учасника, думки, точки зору над іншими, але має враховувати конкретний досвід та практичне застосування. Під час такого діалогового навчання студенти вчать-ся критично мислити, розв'язувати складні проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, зважуючи альтернативні думки, приймати продумані рішення, брати участь у дискусії, спілкуватись з іншими людьми.

Інтерактивні методи є дуже актуальними, це зумовлено швидкими темпами розвитку сучасної науки і техніки та зростання кількості інформації у світі, потребують якісно нового рівня викладання мовних дисциплін, забезпечення інтелектуальної, психологічної, моральної та мотиваційної готовності до життєдіяльності в нових умовах усіх учасників навчально-виховного процесу. Завдання викладача – не навчати студентів іноземній мові, а навчити студентів спілкуватися, використовуючи при цьому правильні граматичні структури.

Використання інтерактивних методів навчання є особливо важливими саме для першокурсників, оскільки поступаючи до вищого навчального закладу, вони потрапляють у нове, незвичне середовище, і для психологічного налаштування студентів на навчальний процес, з метою створення їм комфортних умов навчання, треба впроваджувати інтерактивні технології.

Студенти не повинні маніпулювати мовними структурами, а свідомо співвідносити їх з ситуаці-

ями в тексті, з мовленнєвими функціями у повсякденних ситуаціях. Інформація тексту буде зрозуміла лише тоді, коли студенти засвоять мовні елементи у їх системних зв'язках і для них будуть повністю прозорими горизонтальні структури тексту. Це значить, що викладачі мають докладати максимум зусиль для формування у свідомості студентів нових для них граматичних понять. Залежно від рівня володіння ними граматичним матеріалом в групі реалізуються принципи дедукції чи індукції, з допомогою яких учні навчаються спершу свідомо співвідносити певні граматичні структури з їх специфічним значенням, а потім реалізувати його в інтерактивному процесі. На вищому рівні пізнання учні готові до розв'язання проблемних завдань, що засвідчують їх вміння диференціювати різні можливості вибору.

Щоб зробити процес навчання більш вдалим та цікавим, треба намагатися вмільно поєднувати граматичну компетенцію з інтерактивними технологіями навчання.

Зарубіжні вчені М. Кенел і М. Свейн розуміють граматичну компетенцію – як рівень засвоєння комунікантом граматичного коду, включаючи словниковий запас, правила правопису і вимови, словотворення і побудови речень.

Дослідник Д. Хаймс стверджує, що граматична компетенція – це здатність розпізнавати і продукувати певні граматичні структури мови і ефективно використовувати їх у процесі комунікації.

Мета нашого дослідження полягає у з'ясуванні особливостей використання інтерактивних методів при опрацюванні граматичного матеріалу на заняттях іноземної мови у першокурсників.

Поставлена мета передбачає розв'язання таких завдань:

- з'ясувати сутність та значення інтерактивних методів у викладанні граматики як засобу стимулювання пізнавальної активності студентів на заняттях англійської мови;
- проаналізувати різновиди інтерактивних методів та можливості їх використання при викладанні граматики англійської мови.

У педагогічній практиці використовувалися інтерактивні методи навчання з початку 80-х років (тоді їх називали активними методами навчання: ділові і рольові ігри, метод «мозкового штурму», метод «круглого столу», аналіз конкретних ситуацій тощо), що дозволило внести конструктивні зміни у методіку проведення занять, оскільки вони дозволяють забезпечити природне переведення студентів з одного провідного типу навчальної діяльності на іншу [3, с. 225].

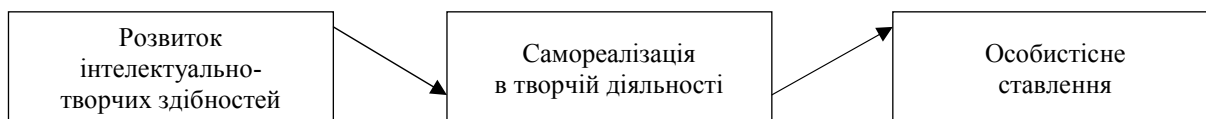
В умовах застосування інтерактивних методів викладання, слабкий за мовною підготовкою студент може стати першим, наприклад, у рольовій активності: спритність і кмітливість тут виявляються часом більш важливими, ніж знання предмета. Почуття рівності, атмосфера захопленості й радості, відчуття посильності завдань – все це дає можливість як дітям, так і дорослим перебороти незручність, що заважає вільно вживати в

мовленні слова чужої мови, і сприятливо позначається на результатах навчання. Непомітно завоюється мовний матеріал, а разом із цим виникає почуття задоволення – «виявляється, я вже можу говорити нарівні з усіма» [7, с. 29].

Останнім часом у методиці викладання іноземної мови спостерігається тенденція переходу від комунікативного аспекту до його різновиду – інтерактивного підходу, який був запропонований західними методистами.

Перед методистами та викладачами англійської мови стоїть мета посилити інтерактивний бік оволодіння іноземною мовою, перейти від навчання іноземної мови до навчання іноземною мовою і до навчання спілкування.

Інтерактивні методи є дуже ефективним, але так як вони лише поступово входять у викладацьку практику, більшість викладачів та методистів спираються на традиційні методики викладання. Інтерактивні методи навчання мотивують студентів вивчати іноземну мову та підвищують інтерес студентів до процесу навчання. А це бажання до знань є першим кроком до успіху в житті. Основною метою викладання граматики англійської мови є комунікативна спрямованість студентів, а ця мета може бути досягнута через інтерактивні моделі спілкування [12, с. 106].

Проаналізувавши підручники, за якими навчаються студенти, можна дійти висновку, що вони не досить розроблені, їм притаманна абстрактність, сухість, і граматичні вправи, які пропонуються є формальними та традиційними, їм не вистачає інтерактивної спрямованості, саме тому ми спробували розробити інтерактивні вправи з теми «Модальні дієслова» для студентів – I курсу, ці вправи є універсальними, тому вони можуть використовуватися для студентів усіх спеціальностей, окрім того, їх можна використовувати при вивченні таких тем, як: «Everyday Problems», «Occupations», etc.

Отже, наведемо декілька прикладів завдань, які були створені на основі інтерактивних технологій:

Під час викладання англійської граматики більшість викладачів зосереджуються на граматичній формі й зазвичай не надають значення практично застосовувати ці структури у житті. Граматика включає форму тільки для того, щоб спілкуватися і ми вважаємо, що головною метою має бути спілкування з вживанням правильних граматичних конструкцій. Вправи повинні носити комунікативний характер та бути наближеними до життєвих ситуацій.

Оскільки мова залишається єдиною універсальною базою мислення, знання іноземної мови варто розглядати з погляду вдосконалення інтелектуальних здібностей (пам'яті, уяви, критичного, логічного, креативного мислення). На основі розвинених інтелектуальних здібностей відбувається процес формування творчих здібностей, бо творчість є найвищим виявом розвитку людського розуму. Творча здібність – це здатність дивуватися і пізнавати, вміння знаходити рішення в нестандартних ситуаціях, це спрямованість на відкриття нового і здатність глибокого усвідомлення свого досвіду. Завдяки творчій діяльності в людей розвивається здатність самостійно реалізувати свої можливості. А самореалізація, яка лежить в основі будь-якого творчого процесу, веде до особистісного зростання [13, с. 8].

Завдання 1. «Визначте таємничу людину». Одного вечора, десь наприкінці березня, таксист, який працює у Нью-Йорці, випадково помічає, що хтось забув свою сумку на задньому сидінні таксі. Коли таксист відкриває її, він бачить, що сумка майже порожня за винятком календарного листа з щоденника (Таблиця 2).

Працюючи разом із своїм партнером продивіться уважно цей папірець. Чи можете ви визначити особу, якій належить ця сумка. Скористайтеся наданою вам таблицею, заповніть її своїми ідеями та покажіть наскільки ви впевнені у ваших припущеннях (Таблиця 1).

Таблиця 1

Таблиця припущень

Guesses	How certain are you?		
	Less than 50% Certain(it's possible)	90% Certain (it's possible)	100% Certain (it's possible)
Name			
Sex			
Age			

Закінчення табл. 1

Marital status			
Occupation			
Likes & Interests			
Habits			
Family & Friends			
Recent Activities			
Future plans			
Anything else?			

Таблиця 2

Календарний лист

MARCH						
SUNDAY	MONDAY	TUESDAY	WEDNESDAY	THURSDAY	FRIDAY	SATURDAY
1	2 Board meeting 10:30 sebd pappers to Washington	3 Meeting <u>8</u> Lunch Sally	4 NYC EXECUTIVE	5	6 Return from NYC Meeting 10:30	7 Wedding Anniversary Dinner 8
8 Golf 9:30	9 Report on NYC Meeting due	10 *Sally's <u>Birth</u> day Meeting with president 2p.m.	11 Paris meeting Arrive 14.50	12 →	13	14 Cal I Sally
15 Punm	16 <u>Accountant</u> Lunch Robert Haywood	17 St. Patrick's Day OPERA 9:30	18 dinner Japanese restaurant 7p.m.	19	20 Export Meeting ↓	21 Spring begins tennis 2 p.m. Mike Kids home from school
22 Golf 9:30	23 Japanese Class	24 Doctor: 8 Sales meeting 10:30	25 Lunch SALLY	26 9:00 Accountant Tennis Mike	27 Doctor: 9 10:00 Sales meeting	28 check Passport
29 TOKYO?	30 →	31				

Завдання 2. «Складіть розповідь про власника сумки». Зараз розділіться на групи та поділіться вашими ідеями стосовно особистості загадкової людини, і покажіть наскільки ви впевнені у своїх здогадах.

Після обговорення ваших ідей, створіть невеличку розповідь про власника сумки. Використовуйте модальні дієслова: *might, could, may, must*, щоб показати наскільки ви впевнені у своїх висновках. Поділіться вашими висновками з одногрупниками та будьте готові об'єктивно оцінити їх думку, якщо це потрібно.

Наприклад: NAME: *In my opinion, the owner of the briefcase might be called C. Murray because this name is on the boarding pass. However, this boarding pass could belong to somebody else.*

1. SEX: *In my opinion, the owner of the briefcase ... because ...*
2. OCCUPATION: *I believe she or he ... because ...*
3. MARITAL STATUS: *This person ... I think this because ...*
4. LIKES AND INTERESTS: ...
5. HABITS: ...
6. AGE: ...

Завдання 3. «Уявіть себе детективом та проаналізуйте наявні факти».

Намагаючись розкрити злочин, слідчий зазвичай аналізує наявні факти обережно і лише потім робить висновки, базуючись на тому, що він спостерігав. Інколи його висновки є сильнішими (чи навіть більш однозначні), ніж інші, це залежить

від аналізу наявних фактів. Такі креативні детективи (як наприклад, Шерлок Холмс) дуже відомі за те, що вони припускають усі вірогідні варіанти і аналізують кожну деталь. То які ж висновки може зробити Шерлок Холмс про таких людей?

Наприклад: 1. *A woman with a yellow forefinger.*

She must be a heavy smoker or she might be a painter, and she might have lost her paintbrush.

Чи можете ви розповісти про інші вірогідності? Будьте готові розповісти про ваші ідеї своїм одногрупникам.

2. *A very short man with bow-legs:*
3. *A man with a very red nose:*
4. *A woman with rough, hard nose:*
5. *A woman with a fur coat, diamonds, and chauffeur-driven limousine:*
6. *A man with soft, white hands:*
7. *A man with a lot of tattoos:*

Завдання 4. «Вигадати історію та презентувати її групі»

Поліція досліджує вбивство. Які висновки може зробити Шерлок Холмс при наявності таких фактів? Разом із своїм партнером розробіть вашу теорію. Після цього будьте готові поділитися нею із рештою одногрупників, використовуючи при цьому *must, may, might or could*, щоб показати, наскільки ви впевнені у своїх висновках. По закінченню, визначить шляхом голосування, чия історія була найцікавішою. І наскільки ця історія є вірогідною?

Таблиця 3

Текст

The victim was found in her bedroom on the second floor of her house. The front door and her bedroom door were locked from inside. There were two wine glasses on the table in her room; one was empty, the other was full. There was an ashtray with several cigarette butts in it. The victim had a small white button in her hand and several long, blond hairs. Her watch was found on the floor; it had stopped at 11: 30. The drawers of the victim's desk were open, and there were papers all over the floor. Nothing appeared to be missing.

Отже, використання інтерактивних методів під час виконання граматичних вправ безперечно сприяють підвищенню інтересу студентів до вивчення англійської мови та підвищують ефективність навчання. Важливо зазначити, що майже ні у кого не викликають сумніву переваги інтерактивної діяльності, оскільки лише при такій формі організації викладання англійської мови у відповідних дидактичних та психологічних умовах інтенсифікується інтерактивна практика студентів, підвищується активність їх пізнавальної діяльності, посилюється фактор мотивації, розви-

вається ініціатива, йде активний процес «виробництва знань». Просторова і часова присутність студентів із різним рівнем знань, розподіл функцій при розв'язанні одного проблемного завдання позитивно впливають на міжособистісні відносини, спрямовані на кінцевий результат. Розподіл на групи та команди безперечно є дуже ефективним видом діяльності особливо для студентів, які не мають глибоких знань з англійської граматики. Для них це є можливістю не боятися висловлювати свої думки у групі та рівнятися на студентів, які краще володіють граматичним матеріалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. – М.: Педагогика, 1989. – С. 34-45.
2. Кондратюк В.Л., Волос М.М., Бабин І.І. Основні тенденції розвитку систем освіти та освітніх технологій у світовій педагогічній практиці // Відкритий урок. – 2002. – № 5-6. – С. 8.

3. Марігодов В.К. Шляхи удосконалення творчої активності студентів / В.К. Марігодов, Ю.М. Кравченко // Проблеми освіти. – 2002. – Вип. 27. – С. 223-229.
4. Марігодов В.К. Освітня система як технологічний комплекс // В.К. Марігодов, А.А. Слободянюк, Г.О. Козлакова. Проблеми освіти. – 2000. – Вип. 22. – С. 51-56.
5. Марігодов В.К. Системный подход к классификации методов научных исследований в педагогике // Специалист. – 2002. – № 6. – С. 27-30.
6. Мурадова Н.С. Коммуникативносвязующая роль культуры общения студентов технических заведений в интерактивном обучении. – <http://www.ostu.ru/conf/ruslang2004/trend2/muradova.htm>
7. Організація навчально-виховного процесу. З досвіду роботи вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації / Ред. Салмай Н.М., Цибенко Н.В. – Випуск 10. – 2007. – С. 80-95.
8. Освітні технології / За ред. О.М. Пехоти. – К., 2002. – 255 с.
9. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. – К., 2002. – С. 55-61.
10. Стеченко П.В. Система вправ для формування професійно-орієнтованої англомовної граматичної компетенції у говорінні майбутніх філологів // Іноземні мови. – К. – 2004. – № 2. – С. 34-44.
11. Суворова Н. Інтерактивне обучение: новые подходы // Инновации в образовании. – 2001. – № 5. – С. 106-107.
12. Parrot M. Grammar for English Language Teachers. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 2005. – 256 p.
13. Spratt M., Pulverness A., Williams M. The TKT Course. Teaching Knowledge Test. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 2005. – 238 p.

Рецензенти: д.пед.н, професор Мещанінов О.П.,
д.пед.н., професор Букач М.М.

© Козакевич О.О., 2009

Стаття надійшла до редакції 07.05.2009 р.